

Ekspertyza ornitologiczna dotycząca warunków termomodernizacji elewacji budynku Środowiskowego Domu Samopomocy przy ul. Św. Ducha 90 w Inowrocławiu

---

Rafał Sandecki

Informacje wstępne.....	4
Opis terenu inwestycji.....	4
Opis planowanych działań.....	5
Metodyka.....	6
Wyniki.....	6
Wnioski i zalecenia.....	12
Działania ochronne i kompensacyjne.....	13
Przepisy prawne chroniące ptaki w budynkach.....	15
Wykorzystane materiały i publikacje.....	16

©Copyright by Rafał Sandecki

Niniejsze opracowanie i zawarte w nim dane oraz informacje są własnością intelektualną i majątkową Autora. Własności te chronione są na mocy ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o *prawie autorskim i prawach pokrewnych* (DzU z 2006 r. Nr 90, poz. 631 z późn. zm.).

Cytowanie danych i informacji zawartych w niniejszym opracowaniu możliwe jest wyłącznie po uzyskaniu pisemnej zgody Autora.

I. Informacje wstępne

Niniejszy dokument pt.: *”Ekspertyza ornitologiczna dotycząca warunków termomodernizacji elewacji budynku Środowiskowego Domu Samopomocy przy ul. Św. Ducha 90 w Inowrocławiu”* wykonano na zlecenie Urzędu Miasta Inowrocławia, ul. Roosevelta 36, 88-100 Inowrocław.

Niniejsze opracowanie zawiera m. in.:

- wyniki inwentaryzacji awifaunistycznej obiektu Środowiskowego Domu Samopomocy przy ul. Św. Ducha 90 w Inowrocławiu, której zasadniczym celem było stwierdzenie obecności gniazd lub potencjalnych miejsc lęgowych ptaków objętych ochroną gatunkową na podstawie obowiązujących aktów prawnych,
- dokumentację fotograficzną inwentaryzowanych obiektów,
- propozycje możliwych rozwiązań pod kątem zachowania siedlisk oraz kompensacji przyrodniczej

II. Opis terenu inwestycji

1. Lokalizacja

Województwo: kujawsko-pomorskie

Powiat: inowrocławski

Gmina: Miasto Inowrocław

Ulica: Św. Ducha 90

Obręb: 6

Numer działki ewidencyjnej: nr 234, arkusz 232 i nr 123/12, arkusz 73

2. Opis obiektu i najbliższego otoczenia

Budynek Środowiskowego Domu Samopomocy zlokalizowany jest w Inowrocławiu, przy ulicy Św. Ducha 90, jako niski, usytuowany w podwórzu, z tyłu budynku frontowego wysokiego. Jest to budynek dwukondygnacyjny, niepodpiwniczony, z dachem płaskim, pokrycie z papy, odprowadzenie wody z dachu korytem ściekowym usytuowanym w

środkowej części budynku. Budynek został wzniesiony na początku lat osiemdziesiątych ubiegłego stulecia. Budynek pierwotnie pełnił funkcje zakładowej przychodni zdrowia IPB, następnie w 1998 roku został adaptowany na siedzibę Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, obecnie po remoncie ukończonym w październiku 2011 roku jest siedziba Środowiskowego Domu Samopomocy. W budynku przebywają osoby niepełnosprawne oraz ze znacznym upośledzeniem umysłowym.

Wymiary budynku

Długość - 21,59m /parter/ 22,37 m/piętro/

Szerokość - 9,55m /parter/ 12,79 m/piętro/

Wysokość - 7,50 m

III. Opis planowanych działań

Zakres projektowanych robót termomodernizacyjnych obejmuje:

- ocieplenie ścian zewnętrznych (SZ1), w tym ścian w gruncie do głębokości 0,5 m poniżej poziomu terenu metodą bez spoinową w technologii lekkiej mokrej z zastosowaniem styropianu, w gruncie polistyrenem ekstrudowanym
- ocieplenie ścian zewnętrznych (SZ2) metodą bez spoinową w technologii lekkiej mokrej z zastosowaniem styropianu.
- ocieplenie stropu zewnętrznego (STRZ) metodą bez spoinową w technologii lekkiej mokrej z zastosowaniem styropianu
- wymiana okien na okna o współczynniku przenikania ciepła $U = 0,9 \text{ W/m}^2\text{K}$ i współczynniku infiltracji powietrza $\alpha < 0,3 \text{ m}^3/(\text{m}^2 \cdot \text{h} \cdot \text{Pa}^{2/3})$.
- wymiana drzwi zewnętrznych na drzwi o współczynniku przenikania ciepła $U = 1,3 \text{ W/m}^2\text{K}$ i współczynniku infiltracji powietrza $\alpha < 9 \text{ m}^3/(\text{m}^2 \cdot \text{h})$ przy różnicy ciśnień 100Pa.

Roboty instalacyjne uwzględniające;

- wymianę instalacji oświetleniowej, tj. wymiana opraw na oprawy ze źródłem LED, dostosowane do obowiązujących WT2021 i polskich norm, wymiana instalacji zasilającej wraz z osprzętem
- montaż kompletnej instalacji fotowoltanicznej o mocy maksymalnej 4kWp, powierzchni 26 m²

zostały opracowane w odrębnej dokumentacji branży elektrycznej.

Przyjęto kolorystykę wg palety barw DRYVIT jak istniejąca, z uwagi na połączenie przedmiotowego budynku z budynkiem frontowym MOPS.

IV. Metodyka

Na potrzeby niniejszego opracowania wykonano jedną kontrolę 18 października 2016 r. Kontrola dzienna została wykonana w godzinach wczesno porannych. Miała ona na celu dokonanie rozpoznania obiektu oraz określenie występowania istniejących oraz potencjalnych siedlisk chronionych gatunków ptaków tj. poszukiwano ich gniazd, a także śladów ich aktywności w postaci pobielen kałem lub śladów otarć ogona pod szczelinami. Obserwowano także aktywność ptaków przebywających w pobliżu budynku. Biorąc pod uwagę czas wykonywanych prac terenowych wynikający z planowanego terminu przeprowadzenia termomodernizacji (wiosna 2017) przez inwestora oraz różny okres występowania poszczególnych gatunków, powyższe metody umożliwiają sporządzenie opinii ornitologicznej wskazującej w opracowaniu jedynie siedliska możliwe do stwierdzenia w okresie prowadzonych oględzin budynku. W związku z powyższym jej podstawowym celem jest wskazanie potencjalnych miejsc, które mogłyby zostać zajęte przez ptaki oraz dokładna ich lokalizacja. Wykonano również dokumentację fotograficzną budynku, którą załączono w dalszej części opracowania.

Obserwacje prowadzono przy użyciu lornetki Zen-Ray 10x42 oraz lunety Opticron ES 80 GA ED/45 o powiększeniu 20-60x.

V. Wyniki

Przeprowadzona kontrola wykazała obecność na przedmiotowym budynku oraz w jego bezpośrednim otoczeniu następujących gatunków ptaków: wróbel *Passer domesticus*, bogatka *Parus major*, gawron *Corvus frugilegus*, kawka *Corvus monedula*, gołąb miejski *Columba livia* f. *urbana*, kwiczoł *Turdus pilaris*. Wszystkie stwierdzone gatunki (poza gołębiem miejskim – ochrona częściowa) objęte są ścisłą ochroną gatunkową na mocy *Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (DzU z 2014 r., poz. 1348)*.

W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji budynku Środowiskowego Domu Samopomocy w Inowrocławiu przy ul. Św. Ducha 90 stwierdzono obecność na podstawie wystającego z pod opierzenia dachu materiału gniazdowego, śladów pobielenia kałem oraz otarć ogona na elewacji budynku a także aktywności ptaków (wlatujących i opuszczających ubytki w elewacji) co najmniej 17 gniazd wróbla *Passer domesticus*, a ich stan wskazuje na czynne wykorzystywanie w bieżącym sezonie lęgowym. Jako miejsca lęgowe ptaki

wykorzystywały głównie ubytki w elewacji tuż pod opierzeniem dachu oraz szczeliny w elewacji pomiędzy łącznikiem a budynkiem Środowiskowego Domu Samopomocy i budynku Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Ponadto miejsca te mogą służyć wróblom nie tylko jako miejsca gniazdowania, ale stanowić schronienie przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi oraz pełnić funkcję noclegowiska. Stwierdzone w elewacji budynku ŚDS ubytki i szczeliny mogą stanowić także potencjalne siedlisko lęgowe dla innych gatunków ptaków, takich jak: mazurek *Passer montanus*, kopciuszek *Phoenicurus ochruros*, szpak *Sturnus vulgaris* czy jerzyk *Apus apus*.

Załączona poniżej dokumentacja fotograficzna przedstawia stan budynku na dzień przeprowadzenia inwentaryzacji (18 października 2016r.) oraz istniejące i potencjalne miejsca lęgowe.

Budynek ŚDS, elewacja wschodnia - łącznik

Fot. 1 Lokalizacja miejsc lęgowych wróbla *Passer domesticus* (czerwone strzałki) oraz ubytki i szczeliny w elewacji pod opierzeniem dachu mogące stanowić potencjalne siedliska lęgowe ptaków (czerwone linie).

Budynek ŚDS – elewacja wschodnia

Fot. 2 Lokalizacja miejsc lęgowych wróbla *Passer domesticus* (czerwone strzałki) oraz ubytki i szczeliny w elewacji pod opierzeniem dachu mogące stanowić potencjalne siedliska lęgowe ptaków (czerwone linie).

Budynek ŚDS – elewacja wschodnia

Fot. 3 Para wróbli *Passer domesticus* przy gnieździe – ubytki w elewacji pod opierzeniem dachu.

Budynek ŚDS – elewacja południowa

Fot. 4 Lokalizacja miejsc lęgowych wróbla *Passer domesticus* (czerwone strzałki), prawdopodobne miejsce lęgowe kopciuszka *Phoenicurus ochruros* (zielona strzałka) oraz ubytki i szczeliny w elewacji pod opierzeniem dachu mogące stanowić potencjalne siedliska lęgowe ptaków (czerwone linie).

Budynek ŚDS – elewacja południowa

Fot. 5 Materiał gniazdowy widoczny w szczelinie pod opierzeniem dachu

Budynek ŚDS – elewacja zachodnia

Fot. 6 Lokalizacja miejsc lęgowych wróbla *Passer domesticus* (czerwone strzałki) oraz ubytki i szczeliny w elewacji pod opierzeniem dachu mogące stanowić potencjalne siedliska lęgowe ptaków (czerwone linie).

Budynek ŚDS - elewacja zachodnia

Fot. 7 Materiał gniazdowy widoczny w szczelinie pod opierzeniem dachu oraz świeże odchody świadczące o aktualnym wykorzystywaniu miejsca przez ptaki.

Budynek ŚDS – elewacja zachodnia, łącznik

Fot. 8 Lokalizacja miejsc lęgowych wróbla *Passer domesticus* (czerwone strzałki) oraz ubytki i szczeliny w elewacji pod opierzeniem dachu mogące stanowić potencjalne siedliska lęgowe ptaków (czerwone linie).

Budynek ŚDS – elewacja zachodnia, łącznik

Fot. 9 Szczeliny w elewacji pomiędzy łącznikiem a budynkiem Środowiskowego Domu Samopomocy i budynku Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej – miejsca lęgowe wróbla

Budynek ŚDS – elewacja wschodnia, łącznik

Fot. 10 Stado wróbla *Passer domesticus* przy szczelinie w elewacji pomiędzy łącznikiem ŚDS a budynkiem MOPS.

VI. Wnioski i zalecenia

Podsumowując, w budynku Środowiskowego Domu Samopomocy w Inowrocławiu stwierdzono co najmniej 17 gniazd wróbla *Passer domesticus*. Ponadto, stwierdzono istnienie wielu potencjalnych siedlisk (miejsc) tj. szczelin, ubytków w elewacji możliwych do wykorzystania przez ptaki jako miejsca lęgowe.

Ze względu na termin przeprowadzenia kontroli ornitologicznej (październik 2016) niemożliwa była pełna ocena wykorzystania przez ptaki budynku Środowiskowego Domu Samopomocy w Inowrocławiu przy ul. Św. Ducha 90 jako miejsca lęgowego. W związku z powyższym oraz mając na uwadze termin rozpoczęcia prac dociepleniowych (wiosna 2017 r.) **niezbędne jest w przedmiotowym wypadku przeprowadzenie dodatkowej kontroli ornitologicznej bezpośrednio poprzedzającej wykonywane prace. Należy bezwzględnie zlecić również przeprowadzenie nadzoru ornitologicznego nad realizacją termomodernizacji.** Nadzorujący pracę ornitolog powinien poinstruować pracowników prowadzących remont, z jakimi przypadkami mogą mieć do czynienia w danym obiekcie i jak postępować w razie ich wystąpienia oraz przedstawić uwarunkowania prawne związane z ochroną zwierząt w zakresie prowadzonych prac.

Z uwagi na przewidywany termin rozpoczęcia prac dociepleniowych (wiosna 2017 r.) w sezonie lęgowym ptaków, **wykonawca robót powinien zostać zobligowany do zabezpieczenia przed ponownym zasiedleniem wszystkich siedlisk (istniejących i potencjalnych wykazanych w niniejszym opracowaniu), w okresie jesienno-zimowym poprzedzającym prace tj. do końca lutego.** Trzeba zabezpieczyć je trwale, przy pomocy np. plastikowej siatki i kleju murarskiego. Nie należy używać do tego celu pianki montażowej bądź innych miękkich wypełniaczy, gdyż ptaki z łatwością je wydlubią i z nadejściem wiosny założą gniazda w uprzednio zabezpieczonych miejscach tuż przed przystąpieniem do prac remontowo-budowlanych.

Przed przystąpieniem do prac należy zwrócić się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy o wydanie niezbędnych zezwoleń w związku ze stwierdzeniem na elewacji przedmiotowego budynku gniazd ptaków. Zgodnie z załącznikiem nr 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (DzU z 2014 r., poz. 1348) wróbel należy do gatunków podlegających ochronie ścisłej.

Na podstawie § 6 powyższego rozporządzenia w związku z art. 52 ust. 1 Ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627, zm. Dz. U. poz. 628, 842) w stosunku do dziko występujących zwierząt objętych ochroną występują zakazy m. in. niszczenia ich siedlisk i ostoi oraz niszczenia gniazd. **Na wykonanie następujących czynności niezbędne jest zezwolenie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska na odstępstwo od zakazów ujętych w ustępach:**

1) zniszczenie 17 gniazd wróbla wskazanego w niniejszym opracowaniu oraz zlikwidowanie przestrzeni w których się znajdują (ust. 7 niszczenie siedlisk lub ostoi , ust. 8 niszczenie ich gniazd).

W rozumieniu Ustawy elewacja budynku stanowi chronione prawnie siedlisko ptaków, nawet na podstawie jedynie odnalezienia śladów ich obecności (gniazd).

Art. 5. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

18) siedlisko roślin, siedlisko zwierząt lub siedlisko grzybów – obszar występowania roślin, zwierząt lub grzybów w ciągu całego życia lub dowolnym stadium ich rozwoju;

VII. Działania ochronne i kompensacyjne

W zamian za zniszczenie gniazd wróbla oraz możliwość zniszczenia potencjalnych siedlisk lęgowych innych gatunków ptaków zaleca się wprowadzenie działań kompensacyjnych w postaci zawieszenia skrzynek lęgowych. Należy pamiętać, że liczba alternatywnych miejsc lęgowych powinna w pełni równoważyć stratę w skali lokalnej. Z reguły nie wszystkie skrzynki są zajmowane przez ptaki, z tego względu liczbę tych alternatywnych miejsc należy odpowiednio zwiększyć w stosunku do liczby par gniazdujących. W związku z powyższym proponuje się:

- zawieszenie 20 skrzynek lęgowych dla wróbla: 7 na elewacji wschodniej, 6 na elewacji zachodniej, 4 na elewacji północnej (nad łącznikiem) oraz 3 na elewacji południowej. Optymalne wymiary skrzynki lęgowej dla wróbla (typu A) należy przyjąć jako: 25 cm wysokości przedniej ścianki, 27 cm wysokości tylnej ścianki, 13 cm głębokości, 13cm szerokości. Otwór wlotowy powinien być umieszczony na wysokości 20-21 cm od dna skrzynki oraz mieć średnicę 33-35 mm.

http://www.bmpankowsy.pl/index.php?go=budka_wrobel3

- zawieszenie 1 skrzynki lęgowej dla kopciuszka: na elewacji południowej. Optymalne wymiary skrzynki lęgowej dla kopciuszka (typu P) należy przyjąć jako: szerokość 16cm, głębokość 16 cm, wysokość 18cm, grubość ściany 2 cm, grubość ściany przedniej 2 cm, wysokość otworu wlotowego 5 cm.

http://www.bmpankowsy.pl/index.php?go=budka_wrobel3

- zawieszenia 1 skrzynki lęgowej dla szpaka: na elewacji zachodniej. Optymalne wymiary skrzynki lęgowej dla szpaka (typu B) należy przyjąć jako: 35 cm wysokości przedniej ścianki, 38 cm wysokości tylnej ścianki, 15 cm głębokości, 15 cm szerokości. Otwór wlotowy powinien być umieszczony na wysokości 21-23 cm od dna skrzynki oraz mieć średnicę 50-55 mm.

http://www.bmpankowscy.pl/index.php?go=budka_szpak3

Lokalizacje i montaż skrzynek **należy prowadzić pod nadzorem ornitologa**. Skrzynki zabezpieczyć należy impregnatem drewnochronnym a zadaszenie powinno być pokryte blachą lub papą. Budki powinny być umieszczone pod występem (okapem) krawędzi dachu i wpuszczone w materiał ocieplający. Nie powinno się wieszać budek na zewnętrznej warstwie elewacji (bez wpuszczania w materiał ocieplający), ponieważ wieszane zwykle blisko górnej krawędzi elewacji, w razie częściowej destrukcji mogą stanowić niebezpieczeństwo dla użytkowników obiektu.

VIII. Przepisy prawne chroniące ptaki w budynkach

- Ustawa z 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt
- Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 06 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.
- Ustawa z 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie
- Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska
- Ustawa z 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane

IX. Wykorzystane materiały i publikacje

Nagórska M. 2016. Opis techniczny do projektu termomodernizacji budynku użyteczności publicznej na podstawie posiadanego audytu energetycznego budynku – Środowiskowego Domu Samopomocy, w Inowrocławiu przy ul. Św. Ducha 90.

Zyskowski D., Zielińska D. 2014. Przewodnik do inwentaryzacji oraz ochrony ptaków i nietoperzy związanych z budynkami. Federacja Zielonych GAJA.

<http://www.bmpankowscy.pl/index.php>

**Potwierdzam odbiór dzieła
wykonanego zgodnie z umową**

.....

data i podpis zamawiającego

.....

podpis wykonawcy

mgr inż. Rafał Sandecki

ul. Janusza Kusocińskiego 19/71

88-100 Inowrocław

www.ornitokujawy.pl

tel. 512 258 485; e-mail: r.sandecki@onet.eu

Inowrocław, dnia 21 października 2016 r.